

ASBESTEXPONERING

FAKTABLAD FRÅN ARBETS- OCH MILJÖMEDICIN SYD

Allmänt

Asbest består av flera olika mineraler som finns naturligt i berggrunden. Asbest bryts i gruvor och har tidigare haft många användningsområden i vårt samhälle som t.ex. fyllnads-, armerings- och byggnadsmaterial, i färg-, tak-, golv-, beklädnads- och plastprodukter samt asbestcementprodukter (eternit). Asbest har haft en omfattande användning som bl.a. isoleringsmaterial för rör, ugnar och pannor p.g.a. dess eldfasthet. Det kan också finnas i t.ex. packningar, mattlim samt i fix och fog till kakel. Asbest började användas i stor skala i Sverige under 1950-talet. Ett förbud mot användning av asbest infördes 1982, men trots det är asbest fortfarande ett aktuellt arbetsmiljöproblem eftersom det fortfarande finns kvar asbest i en del äldre byggnader, vilket kan utgöra en risk vid renovering, ombyggnation, rivning och sanering.

Yrkesmässig exponering

Långvarig inandning av asbestfibrer kan ge upphov till flera allvarliga sjukdomar, t.ex. asbestdammlunga (asbestos), lungsäckscancer (mesoteliom) och lungcancer. Asbestrelaterade sjukdomar uppkommer lång tid (minst 15 år) efter exponeringen. Risken för asbestrelaterade sjukdomar är dosberoende, vid en högre dos är risken att insjukna större än vid en lägre¹. Med dos menas den mängd asbestfibrer som man har andats in. Dosen påverkas om man använt andningsskydd, tiden man har varit exponerad samt hur tungt arbetet varit. Asbestexponering i kombination med rökning ger förhöjd risk att drabbas av lungcancer. Idag är det huvudsakligen yrkesgrupper inom byggbranschen t.ex. rivningsarbetare, VVS-installatörer, elektriker, snickare, golvläggare, takläggare, fastighetsskötare och städpersonal som exponeras för asbest. Tidigare har asbestexponering förekommit även på bl.a. bilverkstäder, varv och

asbestcementfabriker. Vid asbestarbete, t.ex. asbestsanering, finns krav på medicinsk kontroll med bedömning för tjänstbarhetsintyg, utbildning och bl.a. användning av adekvat skyddsutrustning (se länkar i avsnittet ”Mer information om asbest” nedan).

Enstaka kortvarig exponering som privatperson

Ibland händer det att privatpersoner kortvarigt exponeras för asbest, vanligen i samband med någon form av renoveringsarbete i bostaden. Generellt sett när det gäller privatpersoner och enstaka kortvariga exponeringar för asbest i hemmiljön bedöms dessa i princip som försumbara, vilket innebär att risken för att drabbas av asbestorsakad sjukdom är oerhört låg. Det är nästan uteslutande personer som exponeras i sitt arbete, i större omfattning än enstaka gånger, som drabbas av asbestorsakade sjukdomar. Mer information om enstaka kortvarig fritidsexponering för asbest finns i podcasten som Arbets- och miljömedicin Syd har spelat in: [Asbest - Södra sjukvårdsregionen \(sodrasjukvardsregionen.se\)](https://www.sodrasjukvardsregionen.se)

Mer information om asbest

Asbest - [Arbetsmiljöverket](https://www.arbetsmiljoverket.se) (av.se)

Asbest - [Arbetsmiljöverkets föreskrifter om asbest och allmänna råd om tillämpningen av föreskriften, AFS 2006:1](https://www.arbetsmiljoverket.se)

¹

Nilsson R & Sällsten G. Asbest - faktablad om exponering och hälsorisker. 2011, Arbets- och miljömedicin, SU, Göteborg

Faktaägare: Maria Hedmer, Katrin Dierschke
Gäller från: 2022-12-14. Revision: 001.